

УДК 621.73

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Поляшенко С.О., к.т.н., доцент

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, м. Харків

Екологізація національного господарства є засобом подолання не тільки екологічної, а й економічної кризи [1]. Зважаючи на пріоритетність аграрного розвитку за умов загострення внутрішньої та світової екологічної кризи, постає необхідність розробки принципово нового стратегічного напрямку у реформуванні агропромислової сфери з неодмінним урахуванням екологічних чинників, критеріїв, вимог, стандартів і обмежень, так званої еколого-економічної програми розвитку. Головними завданнями такого реформування повинні стати: – створення збалансованої системи природокористування; – сприяння впровадженню екологічно чистих технологій; – забезпечення контролю за якістю повітря в потужних промислових регіонах; – поліпшення екологічного стану та якості питної води; – вдосконалення процесу збирання, утилізації, переробки та захоронення відходів; – збереження ландшафтного та біологічного різноманіття; – створення системи радіаційної безпеки; – посилення еколого-інформаційного забезпечення населення. Беручи до уваги істотні природно-екологічні відмінності, різний ступінь антропогенного навантаження на навколишнє середовище та інші особливості, що відрізняють певні території України між собою, доцільним є пристосування загальних положень еколого-економічної програми розвитку до місцевих потреб кожного регіону. Органи місцевої виконавчої влади та місцевого самоврядування, які значно краще володіють еколого-економічною ситуацією на своїй території, покликані здійснювати такі завдання у межах регіону, міста, селища [2].

Сучасна екологія виявляється тісно пов'язаною і з мораллю, вносячи неминучий нині екологічний аспект в наше розуміння ідеалів добра і зла, критеріїв хорошого і поганого, виникає проблема екології і моралі.

Виховання екологічного світогляду проходить через всі фази навчання, звідси предмет екологічної освіти і виховання людини: сімейне виховання, суспільна дія, освіта в школі, в училищі, у вищому навчальному закладі, на курсах підвищення кваліфікації за допомогою екологічної пропаганди. Людям треба знати, що чекає їх попереду і не тільки їх самих, але і те середовище, яке отримають в спадок їх діти, цю функцію виконує екологічне прогнозування. Воно стає особливо актуальним, коли проводиться неминуча в розвитку людства перебудова природи, її перетворення для господарських цілей і потреб.

Починаючи з середини 90-х років, до забруднених повітря, води і землі додалися й генномодифіковані продукти харчування (ГМП), виробництво яких у світі стрімко зростає. Сьогодні біоіндустрія разом з біофармацевтикою за капіталізацією посідають третє місце серед провідних секторів світової економіки, поступаючись лише банківському та нафтогазовому секторам. Світовий ринок

генноінженерного посівного матеріалу у 2012 р. становив близько 15 млрд. дол. Зі збільшенням випуску ГМП і відсутності правдивої інформації про ступінь її шкідливості, все більше держав встановлюють мораторій на імпорт такої продукції. У той же час зростає попит населення на чисту органічну продукцію. Органічне сільське господарство не використовує хімічно синтезованих добрив, пестицидів і інших хімічних препаратів – це виробництво екологічно чистої продукції, збереження родючості ґрунту, використання відновлювальних ресурсів у сільському господарстві та зменшення рівня забруднення довкілля. Екологічно чистою продукцією вважається продукція, яка одержана шляхом використання екологічно чистих природних ресурсів і технологій виробництва та за якісними параметрами відповідає чинним стандартам і прийнятими санітарно-гігієнічними нормам. За даними Міжнародної федерації органічного руху, ринок екопродуктів зростає на 20% за рік. Варто відмітити, що зростає попит на органічну продукцію і в Україні. З'являються магазини, де продаються продукти харчування, весь цикл виробництва яких передбачає повну відмову від використання ГМ-компонентів, пестицидів, мінеральних добрив, антибіотиків, гормонів росту, консервантів, смакових та інших добавок штучного походження. І хоча ціни на таку продукцію є вищими, проте обсяги їх продажу все рівно зростають.

Конкурентоспроможну сільськогосподарську продукцію можуть реалізувати лише ті підприємства, які виробляють продукцію, що відповідає міжнародним стандартам серії ISO 9000 та іншим вимогам. Сертифікація продукції дає можливість реалізувати не лише сировину, а й готовий продукт. Це можливо у випадку впровадження системи екологічного менеджменту в загальну систему управління підприємством. Відсутність системи екологічного менеджменту на підприємствах аграрного сектору приводить до зменшення обсягів зовнішньої торгівлі сільськогосподарськими товарами з різними країнами. Це зумовлено посиленням у міжнародній торгівлі вимог до якості та сертифікації продукції, робіт і послуг, із урахуванням впливу сільськогосподарського виробництва на стан довкілля. Екологічне сільськогосподарське виробництво має охоплювати весь технологічний цикл: виробництво, транспортування, переробку, зберігання та реалізацію продукції споживачу. Відповідність продукції підприємств аграрного сектору міжнародним екологічним стандартам позитивно впливає на обсяги експорту сільгосппродукції України.

Якщо у 2008 р. екоринок в Україні оцінювався в 5,2 млн. грн., то у 2012 р. він досяг 60 млн грн, тобто виріс у 11,5 рази. Крім того, в Україні зростає кількість сільськогосподарських підприємств, які сертифікують свою діяльність згідно з органічними стандартами. Якщо у 2005 р. діяло 72 сертифікованих екопідприємств, то у 2011 р. їх кількість збільшилася до 155. В Україні органічним способом уже вирощують зернові, олійні та бобові культури, починають вирощувати – овочі та фрукти. Найвідомішими з органічних господарств в Україні є ПП «Агроекологія» (Полтавська обл.), група компаній «Етнопродукт» (Чернігівська обл.), ТОВ «Галекс-Агро» (Житомирська обл.), «Органічне» господарство «Махаріші» (Херсонська та Миколаївська обл.), ТОВ «Жива земля Потуртори» (Тернопільська обл.), «Царський садівник» (Київська обл.). За даними Міністерства аграрної політики та

продовольства України, майже 70% вітчизняних товаровиробників постачають органічну продукцію за кордон (переважно в країни Євросоюзу, Росію, Ізраїль та Японію). Експорт становить близько 80-90%, решта потрапляє на внутрішній ринок як звичайна продукція, з якої лише 5-10% реалізуються у країні як «органічний продукт». Це пов'язано з тим, що якщо за кордоном націнка на екопродукти у середньому становить 15-30%, то в Україні вона може сягати 200- 300% [4; 5].

Сьогодні в Україні є необхідність у чіткій та послідовній реалізації державної політики у сфері забезпечення екологічної безпеки, з метою переходу до екологічно орієнтованої моделі ринкової економіки. Важливим завданням екологічної політики є поширення екологічних знань, збереження довкілля та стимулювання використання енергозберігаючих технологій у виробництві.

Список літератури

1. О.А. Шульга Екологічні проблеми аграрного сектору України у контексті реалізації екологічної політики держави //Вісник Хмельницького національного університету, №3, Том 2, 2014 (212). –С.213-216.
2. Данилишин Б.М. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України / Б.М. Данилишин, С.І. Дорогунцов, В.М. Міщенко. – К.: РВПС України, 2006. – 716 с.
3. Букринський Б.В. Природокористування: основи економіко-екологічної теорії / Б.В. Букринський, В.М. Степанов, С.К. Харічков. – Одеса, 2003. – 350 с.
4. Від практики реалізації природоохоронних заходів до екологічної політики в Україні: шляхи і проблеми / В. Г. Потапенко, А. Б. Качинський [та ін.]; за ред. Ю. М. Скалецького, В.Г. Потапенко. – К.: НІСД, 2011. – 31 с. 2.
5. Тарасова В. В. Оцінка впливу екологічного стану довкілля на здоров'я населення / В. В. Тарасова / Агросвіт. – 2013. – №13. – С. 3-6.

УДК 621.1

РІПАК – СТРАТЕГІЧНА КУЛЬТУРА

Єсіпов О.В., к.т.н., доцент

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, м. Харків

Незважаючи на зменшення виробництва ріпаку в Україні, розвиток виробництва ріпаку у світі є стабільнішим. Для цього є всі причини, адже ріпак має технічну, продовольчу та кормову цінність. У провідних країнах світу ця культура вважається стратегічною і відіграє важливу роль у харчовому та енергетичних балансах.

Найбільш прийнятними джерелами одержання відновлюваного біопалива в Україні є олійні культури, серед яких найбільшого розповсюдження одержав ріпак.